

LOPPURAPORTTI

Koillis-Suomen KOKO

1.1.2010 – 31.05.2012

naturpolis
NORDIC BUSINESS CENTER

KOKO
Koko alue kasvuun
KOILLIS-SUOMI

1(16)

Maakunnan kehittämisraha

LOPPURAPORTTI

RAPORTOINTIKAUSI

1.1.2010 – 31.5.2012

HANKKEEN NIMI

KOILLIS-SUOMEN KOKO

DIAARINUMERO JA FIMOS NUMERO

117281

HAKIJA

KOILLIS-SUOMEN KEHITTÄMISYHTIÖ NATURPOLIS OY

YHTEYSTIEDOT:

NUOTTATIE 6 A, 93600 KUUSAMO

Sisällysluettelo

1. TAVOITTEET.....	3
1.1 Tausta ja lähtökohdat	3
1.2 Kehittämisen painopisteet	3
2. TOIMENPITEET JA TULOKSET	6
2.1 Yhteisen KOKO-toiminta-alueen (Itä-Lappi ja Koillismaa) kattavan elinkeinostrategian laatiminen	6
2.2 Matkailun kansainvälinen kehittäminen.....	7
2.3 Puutuoteklusterin toimintaedellytyksien vahvistaminen	8
2.4 Venäjä/Lähialueyhteistyö (Murmansk ja Karjala)	8
2.5 Muut teemat	9
2.6 Itä-Lapin ja Koillismaan seutuyhteistyön tulokset.....	10
2.7 Tulosten hyödynnettävyys.....	11
2.8 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.....	11
3. HANKKEEN HENKILÖSTÖ JA ORGANISAATIO	12
4. RAHOITUS JA KUSTANNUSTEN TOTEUTUMINEN.....	13
5. JULKISUUS JA TIEDOTTAMINEN	13
6. OHJAUSRYHMÄN ARVIO HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOISTA VERRATTUNA ALKUPERÄISEEN HANKESUUNNITELMAAN.....	13
7. SELVITYS HANKKEEN JATKOTOIMENPITEISTÄ JA TOTEUTUSVASTUUSTA.....	13
8. ARVIOINTIOSUUS.....	14

LIITTEET

Koillis-Suomen elinkeinostrategia 2011-2015
Viestintäsuunnitelma

1. TAVOITTEET

1.1 Tausta ja lähtökohdat

Koillis-Suomessa (Kemijärvi, Kuusamo, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski, Taivalkoski) Koheesio- ja kilpailukykyohjelmalla (KOKO) on ollut erittäin suuri rooli alueellisessa elinkeinojen kehittämisessä. KOKO on toiminut strategisena työkaluna elinkeinojen kehittämisessä ja omistajien eli kuntien äänenä sekä voimien kokoajana seudullista elinkeinostrategiaa tehtäessä ja toteutettaessa.

Ohjelman tavoitteena oli laajemman alueellisen yhteenliittymän rakentaminen. Yhdessä koko Koillis-Suomen oli tarkoitus muodostaa vahva kehittämis- ja edunvalvontakokonaisuus. Pohjaa Koillismaan ja Itä-Lapin yhteistyölle oli luotu jo yhteisellä aluekeskusohjelmalla, jossa olivat viimeksi olleet Itä-Lapin kunnista mukana kumppanuussopimuksin Kemijärvi ja Salla.

Ohjelman lähtökohtana toimivat alueen omat vahvuudet:

- kansainvälinen talviurheilu
- kansallisella ja kansainvälisellä tasolla suosittu matkailukohteet
- perinteikäs metsäteollisuuden toiminta-alue
- puhdas luonto
- alueen funktionaaliset elintarviketuotteet
- maaperän rikkaus ja nouseva kaivosteollisuus
- rajat ylittävä yhteistyö eli lähialueyhteistyö.

Rahoituksen saaneessa ohjelma-asiakirjassa ekologia eli kestävä kehityksen mukainen elämäntavan toteuttaminen nähtiin merkittävänä kilpailutekijänä tulevaisuudessa. Nähtiin, että ekologia on myös alueen ulkoisen kuvan rakentamisen kannalta keskeinen haaste erityisesti matkailun, mutta myös muiden toimialojen menestymisen kannalta.

Myös logistiset kysymykset ovat alueen koheesiolle ja kilpailukyvyille tärkeitä. Tavoitteena oli KOKO:ssa jatkaa määrätietoista toimintaa jo tehdyn itäistä raideyhteyttä koskevan rataselvityksen mukaisten toimien jatkamiseksi, maakunnan liittojen linjausten mukaisesti.

Valtakunnallisen KOKO-yhteistyön hyödyntämistä haettiin erityisesti Matkailu, Innovaatio ja osaaminen sekä Venäjä –verkostoihin osallistumalla.

1.2 Kehittämisen painopisteet

Koillis-Suomen KOKO-ohjelman painopisteet hakemuksen mukaan olivat:

1. Yhteisen KOKO-toiminta-alueen (Itä-Lappi ja Koillismaa) kattavan elinkeinostrategian laatiminen
  - Vuosien 2010 ja 2011 tärkein painopiste

- Työtä ohjaa KOKO-foorumi, jonka muodostaa kaikkien kuntien edustajat (hallitusten/valtuustojen puheenjohtajat) ja toimialojen yrittäjien edustajat
- Uuden laajan toiminta-alueen tosiasiallinen elinkeinoyhteistyön jalkauttaminen (7 kuntaa) ja toimintakulttuurin yhteensovittaminen sekä tulosten yhteinen mittaaminen
- Elinkeinostrategia toimii KOKO-ohjelmakauden menestymisen käsikirjoituksena sekä määrittelee toimenpidekokonaisuuksien painopisteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt
- Toteutetaan osallistavalla ja yhteisiä valintoja hakevalla metodilla (Delfoi)
- Samalla rakennetaan alueelle sopiva jatkuvan ennakkoinnin ja strategiatyön malli
- Elinkeinostrategian tekemisen osana linjataan koko alueelle sopiva kehittämisverkoston malli ja rakenne (innovaatioympäristön kuvaus ja tavoitetila) sekä tehdään tarvittavat toimet
- Päävastuu ohjelmajohtajalla yhdessä KOKO-tiimin kanssa
- Tehtävä elinkeinostrategia täsmentää ja konkretisoi alla mainittuja muita toimenpiteitä

2. Matkailun kansainvälinen kehittäminen

- Matkailun kv-strategian teko
- Sähköisen liiketoiminnan osaamisen kehittäminen, kartoitus: tarpeet, mahdollisuudet, kehittämissuunnitelma, osana matkailun kv-strategiaa ja elinkeinostrategiaa
- Kuusamon lentoaseman vaikutusalueen yhteistoiminnan tiivistäminen edelleen Lapin kanssa, neuvottelut Rovaniemen kanssa. Tavoitteena yhtenäinen Kuusamon ja Rovaniemen lentokenttien vaikutusalue Pudasjärveltä Sodankylään
- Tutkimukset ja alueellisen yhtenäisyyden vaatimat toimet,
- Kansainvälisen matkailukoulutuksen kehittäminen, suunnittelu
- Vuodenaikojen tuotteistamisen tukeminen sekä teema-, erä- ja luontomatkailun sekä tapahtumamatkailun kehittäminen osana kv-strategiaa,

3. Puutuoteklusterin toimintaedellytyksien vahvistaminen

Osana elinkeinostrategiaa:

- Toimialatyön ja kehittämisen uusi organisoituminen
- Toimialastrategian päivitys

Ostopalveluna:

- Yrityskohtaiset kehittämistarveanalyysit / haastattelut
- Tiedotussuunnitelman toteutus osana imagostrategiaa,
- Verkostoanalyysi ja yhteiset haasteet
- Kansainvälistymisvalmiuksien kehittämissuunnitelmat
- Klusterin sivutuotevirrat ja niiden hyödyntäminen
- Klusterin energiavirrat ja niiden kehittäminen
- Yrityskohtaiset kehittämissuunnitelmat
- Verkostoituminen tutkimuslaitoksiin ja kehitysohjelmiin
- Valtakunnallisiin strategioihin ja ohjelmiin liittyminen
- PuuSuomi-verkoston hyödyntäminen ja jalkauttaminen
- Jalostusarvo alueella tuoteryhmittäin ja raaka-aineittain
- Liiketoimintakonseptien analysointi ja kehittäminen

4. Venäjä / Lähialueyhteistyö (Murmansk ja Karjala)

- Elinkeinoyhteistyön tiivistäminen lähialueilla, vientitoimenpiteiden tukeminen lähialueille ja esiselvitykset eri teemakokonaisuuksissa sekä sidosryhmätyö myös Moskovassa
- Venäjän mahdollisuuksien avaaminen matkailulle
- Aktiivinen osallistuminen suunnitellun Pohjois-Suomen Barentskeskuksen käynnistämiseen ja rahoittamiseen sekä sen hyödyntämiseen alueen yrityksissä
- Mahdolliset jatkotoimet Alakurtin osaamiskeskuksen kehittämiseksi tehdyn esiselvityksen pohjalta
- Raja-asemien kokonaisvaltainen kehittäminen eri viranomaisten kanssa (Kuusamo ja Salla)
- Rajapinta kansallisen Venäjä - strategian ja KOKO-Russia verkoston kanssa (alue- tasolta valtakunnan tasolle), käytännön yhteistoiminnan painopisteet ja toimintamallit
- nopeiden ryhmäviisumeiden toteuttamismahdollisuuden selvitys

Muut teemat:

Luonnontuotealan ja alkutuotannon uudet avaukset

- Kartoitus alkutuotannon kehittämistarpeista sekä esitykset uusista hankkeista ja muista tarvittavista jatkotoimenpiteistä (erityisesti maidon laadun ja määrän varmistaminen)
- Alueellinen verkostoituminen sekä markkinointi ja muun yhteistyön kehittäminen

Uudet innovaatiot, sijoittumispalvelut ja alueellistaminen

- Valtionhallinnon asiakaspalveluiden alueellistamiseen liittyvät toimenpiteet sekä uusien etablointien että jo toimivien asiakaspalvelukeskusten työntekijämäärien varmistamiseksi ja kasvattamiseksi
- Asiakirjojen arkistointi- ja digitointiliiketoiminnan selvitys sekä jalkautus alueelle
- Kansallisten neuvontapalveluiden, selvitys ja kehittäminen energia- ja ympäristösektoreille

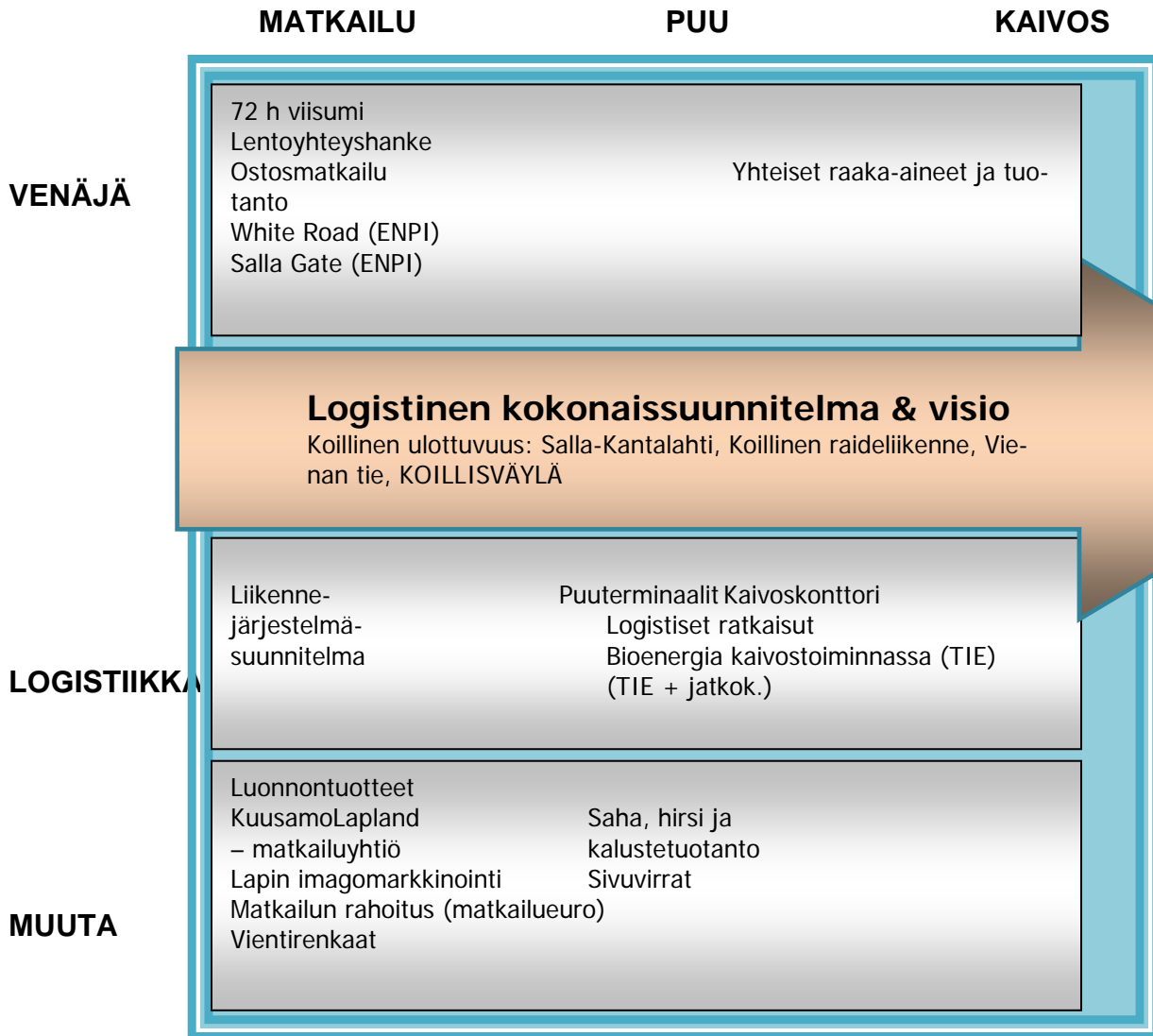
Kaivostoiminnan synnyttäminen ja kehittäminen

- Soklin ja Mustavaaran kaivosten ja niihin liittyvän logistiikan edistäminen
- Ekologinen kaivoskonseptin kehittäminen yhdessä kaivostahojen kanssa
- Kaivostoiminnan lisäksi jatkojalostuksen huomiointi
- Reagointi ja tarvittaessa toimenpiteiden aloitus uusien kaivoshankkeiden osalta
- Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyön koordinointi KOKO-alueella

2. TOIMENPITEET JA TULOKSET

2.1 Yhteisen KOKO-toiminta-alueen (Itä-Lappi ja Koillismaa) kattavan elinkeinostrategian laatiminen

- Koillis-Suomen KOKO:n keskeisenä tavoitteena oli vahvuuksien tukeminen ja niiden muodostaminen ylivoimaisuuksiksi. Elinkeinostrategia toimi tässä työssä tärkeänä välineenä. Elinkeinostrategia kokonaisuudessaan on tämän loppuraportin liitteenä yhdessä viestintäsuunnitelman kanssa.
- Strategian teossa menetelmänä käytettiin tulevaisuuden tutkimuksen Delfoi-menetelmää. Asiantuntijahaastatteluja tehtiin yli 100. Tukena oli myös useita työpajoja sekä laaja tulevaisuusverstaas. Asiantuntijana prosessissa toimi YTT Yrjö Myllylä Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta.
- Tehdyn strategian lopputuloksena kehittämistyössä keskityttiin läpileikkaavien teemojen osalta logistiikkaan ja Venäjään.
- Alueen erikoistumisvalintoina toimivat matkailu, puutuoteteollisuus ja kaivostoiminta.
- Kehittämistyön kiteyttäminen ja toimenpiteiden karsiminen oli välttämätöntä, koska KOKO-ohjelman omatkin resurssit pienenevät hakemusvaiheen jälkeen huomattavasti. Alun perin alue haki ohjelmaan 830 000 euron rahoitusta, mutta lopulta valtakunnallisen budjetin pienennettyä saatiin vain 300 000 euroa. Tähän summaan lisäksi kuului vastuu Ylimaakunnallisuu-della kohti kansainvälisiä matkailualueita –hankkeen vetovastuu. Hanke toimi osana valtakunnallista KOKO matkailuverkostoa.
- Seuraavaan kuvioon on koottu elinkeinostrategian mukaiset erikoistumisvalinnat ja läpileikkaavat teemat.

2.2 Matkailun kansainvälinen kehittäminen

- FIT-hankkeen (täydensi KOKO-ohjelman resurssia) kautta luotu pohja yhteiselle matkailuorganisaatio (oy/ry), joka suuntautuu enemmän kohti kysyntälähtöistä toimintaa ja koordinoi toimintoja. Ensimmäisen vaiheen toimintamalli on löydetty ja pysyvään malliin siirrytään kesällä 2013.
- Matkailun myynnin tehostaminen ja uudelleen organisointi tehty mm. vientirenkaiden avulla.
- Matkailun kv-strategia valmistunut (FIT-hanke)
- Kuusamon lentoaseman vaikutusalueen eli Kuusamo Lapland -alueen yhteistoiminnan tiivistäminen edelleen Lapin kanssa: Lapin imagohanke on käynnistynyt onnistuneesti ja Koillismaa on siinä mukana

- Osallistutaan aktiivisesti KOKO matkailuverkoston työhön. Naturpolis Oy on ollut aktiivinen edelläkävijä laajemman ylimatekunnallisen matkailuyhteistyön rakentamisessa. Lopullisena tavoitteena on pohjoisen matkailualueen rakentaminen (Arctic Europe, Farnorth tms.). Myös Matkailueuro -pilotihankkeessa olivat mukana Kuusamo Laplandin lisäksi Rovaniemi, Tunturi-Lappi ja Kalajoki. Mara ry:n (Matkailu- ja ravintola-alan työnantajajyhdistys) kielteinen kannanotto pysäytti kuitenkin hankkeen etenemisen toistaiseksi. Todennäköisesti tähän joudutaan palaamaan lähivuosina toimialan kehittämistarpeiden ja rahoitustarpeiden vuoksi

2.3 Puutuoteklusterin toimintaedellytyksien vahvistaminen

Elinkeinostrategiatyön pohjalta oli tarkoitus syventää puutoimialan kehittämisenäkemyksiä erillisellä asiantuntijaselvityksellä vuoden 2012 puolella rahoituksen varmistuttua. Kilpailutuksen voitti Pöyry Oyj. Painopisteenä olivat erityisesti saha-, hirsitalo- ja kalustetoiminnot. Hanke pysäytettiin mm. KOKO-ohjelman päättymisen vuoksi.

2.4 Venäjä/Lähialueyhteistyö (Murmansk ja Karjala)

- Venäjä-osaaminen on kasvanut merkittävästi lisääntyneen verkostoitumisen myötä ja Venäjä-koordinaattorin aktiivisen työn ansiosta.
- Venäjää ja Venäjän kaupan mahdollisuuksia on tuotu esille yrittäjätapaamisissa.
- Hankkeiden toteuttamisen kautta yhteistyöhön on saatu mukaan laaja toteuttajakunta yrittäjiä ja kuntien virkamiehiä.
- Useita tutustumismatkoja mm. Murmanskin, Karjalan ja Pietarin alueille toteutettiin; esim. foorumin yhteinen Pietarin matka 11. - 15.10.2011 ja liikenneseminaari Sallassa 27. - 28.10.2011.
- KOKORussia –verkoston ansiosta pohjoisten alueiden verkostoituminen noussut uudelle tasolle
- Matkailuyritysten rajat ylittävää verkostoitumista on edistetty konkreettisella tuella
- Tulevaisuuden osalta kaivostoiminnan yhteistyön lisäämiseksi on järjestetty keskusteluja hankevalmistelujen yhteydessä (Salla Gate)
- Valmisteilla on useita ENPI-rahoitteisia elinkeino yhteistyön ja matkailuyhteistyön lisäämiseen tähtääviä hankkeita (Salla Gate – Business and Tourism Partnership ja White Road hankkeet, rajat ylittävien liikenneväylien investointihankkeet, tienparannushankkeet Sallan ja Suoperän Venäjän puoleisten teiden osalta, liikuntamatkailun edistämishanke, sekä Itä-Lapin ja Etelä-Kuolan liikuntamatkailuhanke on aloittanut toimintansa). Salla Gate hanke ja White Road –hankkeet saaneet rahoituksen. Teiden parantamishankkeita on myös edistetty
- Barentsin liikennekäytävien kehittämisseminaarissa Sallassa 27.-28.10.2011 Salla-Kantalahti -radan jatkoselvitysten tekemiseksi perustettiin suomalais-venäläinen työryhmä

- Kuusamon ja Sallan käytäviä ja hankkeita on markkinoitu niin venäläisille kuin suomalaisillekin viranomaisille
- Naturpolis Oy on palkannut vientiasiamiehen Louheen edistämään Koillis-Suomen alueen yritysten kauppaa Venäjällä
- Elintarvike, konepaja ja matkailuyritysten vientiin tähtääviä neuvotteluja on käyty venäläisten yrittäjien kanssa.
- Elintarvikkeiden tarkastuspisteen saaminen Sallan rajanylityspaikalle on hyväksytty Venäjän Federaation hallituksessa. Asian ratkaisemiseksi on käyty neuvotteluja Venäjän viranomaisten kanssa.
- On tiedotettu muiden Venäjä-toimijoiden järjestämistä koulutuksista ja tilaisuuksista alueen kuntia sekä yrittäjiä
- KOKO Russia -verkoston johtoryhmän puheenjohtajana toimii Pauli Saapunki, ohjausryhmän jäsenenä ohjelmajohtaja/Venäjä-koordinaattori.
- Venäläisten matkailijoiden osuus alueen rajanylityspaikkojen kautta on lisääntynyt alkuvuonna 2012 lähes 40 %. Näiden matkailijoiden mukana alueelle palveluelinkeinoihin virtaa myös rahaa useita miljoonia euroja.
- Venäjälle Suomen kautta tapahtuvassa matkailussa on synnitetty yhdessä venäläisten matkanjärjestäjien kanssa rajat ylittäviä tuotteita. Hankkeiden avulla kohotetaan myös venäläisten yritysten palvelutasoa ja verkostoitumista yli rajan.
- Viisumivapauden, vaikkapa osittaisenkin, puolesta tehtiin toimenpiteitä

2.5 Muut teemat

Luonnontuotealan ja alkutuotannon uudet avaukset

- Tuottava maaseutu –hanke jatkaa maatilojen liiketoiminnan kehittämistyötä ja sukupolvenvaihdosten edistämistä. Tässä vaiheessa ohjelma ei muilta osin osallistunut alkutuotannon kehittämiseen.
- Yhteistoiminnassa ProAgria Lapin ja Oulun kanssa erillinen kartoitus luonnontuotteiden ja elintarviketalouden osalta sekä järjestettiin 12.8. Poropuistossa, 20.9. Himmerkissä sekä Savukoskella 8.12. kehittämistyön käynnistyttilaisuudet. Lisäksi luonnontuotteita ja lähiruokaa käsiteltiin yhteistyössä MSL:n kanssa järjestetyssä seminaarissa Kuusamossa 23.11. Luonnontuoteala on noussut strategisesti tärkeämpään asemaan aikaisempaan verrattuna mm. matkailun synergiahyötyjen vuoksi. Elinkeinostrategiassa visiona on nostaa matkailun uudelle tasolle paikallisten luonnontuotteiden avulla. Kevään 2012 aikana valmisteltiin luonnontuotteiden ja verkostoitumisen kehittämishanketta, jonka rahoituksesta vastasi Myötäle ry.

Uudet innovaatiot, sijoittumispalvelut ja alueellistaminen

- Valtionhallinnon asiakaspalveluiden alueellistamiseen liittyvät toimenpiteet sekä uusien etablointien että jo toimivien asiakaspalvelukeskusten työntekijämäärien varmistamiseksi ja kasvattamiseksi.
- Asiakirjojen arkistointi- ja digitointiliiketoiminnan selvitys sekä jalkautus alueelle.
- Kansallisten neuvontapalveluiden selvitys ja kehittäminen energia- ja ympäristösektoreille

Kaivostoiminnan synnyttäminen ja kehittäminen

- TIE-hankkeen käynnistys ja toteutus. Hankkeen tavoitteena on kaivoksen käynnistymisen edesauttaminen ja erityisesti uusiutuvien energiaraaka-aineiden hyödyntäminen kaivoksen toiminnassa.
- Jatkettiin Soklin ja Mustavaaran kaivosten tilanneselvitystä ja yhteisten kehittämistarpeiden koontia.
- Matkailun ja kaivostoiminnan yhteensovittamista koskeva seminaari pidettiin Rukan kokouskeskuksessa 24.2. (Teema nousi tärkeimmäksi elinkeinostrategiassa)

Logistiikka

- Merkittävimpänä tavoitteena ohjelmassa oli alueen sisäinen logistiikkaselvitys, mutta sitä ei ehditty toteuttamaan KOKO-ohjelman loputtua.
- Raideliikenneselvityksen työn pohjalta on jatkettu itäratavaihtoehdon nostamista valtakunnallisesti merkittäväksi hankkeeksi yhteistyössä Kainuun kanssa. Suomussalmen ja Taivalkosken kunnanjohtajien johdolla perustettiin työryhmä, jossa vaikutetaan aktiivisesti mm. Mustavaaran kaivoksen käynnistämisen edellyttämän Taivalkosken radan kunnostamiseksi ja radan jatkamiseksi seuraavassa vaiheessa Mustavaaraan. Työryhmä järjesti Koillinen ulottuvuus – seminaarin Kajaanissa 16.1.
- Itäistä ratavaihtoehtoa samoin kuin Salla-Kantalahti – rataa korostettiin lausunnossa liikennepoliittiseen selontekoon. Salla-Kantalahti – rataa varten on perustettu suomalais-venäläinen työryhmä, jonka sihteeriksi nimettiin ohjelmajohtaja.
- Vienan tie/ Valkea tie –teemaa pohdittiin yhdessä BusinessOulun ja Pudasjärven kaupungin kanssa järjestetyssä seminaarissa Oulussa, jossa olivat paikalla mm. maaherra Eino Siuruainen ja metropoliitta Panteleimon.
- Alueen kannalta lentoyhteydet ovat edelleen avainroolissa. Ohjelma vaikutti aktiivisesti lentoyhteyksien kehittämiseksi sekä reittilentojen että charter-yhteyksien kehittämiseksi. Käynnistettiin hanke Lentoyhteyksien ja matkanjärjestäjäyhteistyön kehittämiseksi, joka keskittyi alkuvaiheessa erityisesti Venäjältä tulevien lentoyhteyksien kehittämiseen.

2.6 Itä-Lapin ja Koillismaan seutuyhteistyön tulokset

KOKO-ohjelman tuloksia on syytä arvioida myös Itä-Lapin ja Koillismaan kahden seutukunnan näkökulmasta. Toiko kahden seudun yhteistyö lisäarvoa vai voitaisiinko vastaavat tulokset saada aikaan myös kummankin seutukunnan yksin tekemällä työllä. Selvää on, että hyvässä yhteistyössä toteutetuilla toimenpiteillä on paljon suurempi vaikuttavuus kuin erikseen toimien. Seuraavassa on koottu yhteen tärkeimmät yhteistyön aikaansaannokset:

- yhteinen elinkeinostrategia
- yhteisen osaamisstrategian teko käynnistetty
- alueen painoarvon nousu suhteessa muihin Pohjois-Suomen seutukuntiin ja maakuntiin, esimerkkinä Venäjä-yhteistyö ja Barentskeskus-toiminta

- venäläisten ostosmatkailun lisääntyminen ja opastus alueen sisällä
- yhteinen venäjä-innostus kasvussa, osaamisen hyödyntäminen
- elintarvikealan tarkastuspiste Sallaan, yhteinen lobbaus
- viisumivapauslobbaus
- alueen logistinen merkitys huomataan muuallakin, vrt. Sallan rata ja Koillinen ratayhteys (Taivalkosken rata)
- yhteinen lentoyhteyshanke
- matkailun Lappiyhteistyön käynnistys
- yhteinen KuusamoLapland kv-strategia ja matkailun organisoituminen
- maatilojen sukupolvenvaihdokset ja johtaminen

2.7 Tulosten hyödynnettävyys

Vuoden 2010 lopussa saatiin tieto, että KOKO-ohjelma loppuu Valtioneuvoston päätöksellä ja ennakkosuunnitelmista poiketen jo vuoden 2011 lopussa. Tämä aiheutti paljon hämmennystä ja oli pitkäjänteisen alueellisen kehittämisen näkökulmasta erittäin haitallista. Suurin osa KOKO-ohjelmassa alun perin toteutettavaksi tarkoitetuista toimenpiteistä jouduttiin keskeyttämään ja samalla poistuivat edellytykset seutukuntien ohjelmalliselle yhteistyölle. Tilanne aiheutti myös suuria vaikeuksia jatkohankkeiden käynnistämisessä, jotka nyt tehdään seutukuntaakohtaisesti ylimaakunnallisten hankkeiden osoittauduttua KOKO-ohjelmankin puitteissa erittäin haasteellisiksi.

Tehdyt toimenpiteet ja niissä saavutetut tulokset pystytään kuitenkin hyödyntämään myöhemmin osana elinkeinostrategian toteutusta Naturpolis Oy:n ja muiden toimijoiden toimesta. Hankkeen loppuvaiheessa on keskitytty varmistamaan, että käynnistetyt kehittämistoimet jatkuvat myös KOKO-ohjelman jälkeen. Eurooppa 2014+Koillis-Suomi –hankkeen rahoitus Pohjois-Pohjanmaan liitolta ja sen käynnistys vastasi juuri tähän tarpeeseen.

Näissä teemoissa katsotaan olevan erityistä potentiaalia, mikäli yhteistyötä halutaan edelleen syventää ja kehittää:

- puutuotealan kehittäminen ja puulogistiikka
- luonnontuotteiden kehittäminen yhteisen tuotemerkin alle ja kiinnittäminen matkailuvirtaan
- elinkeinovastaavien yhteistoiminnan kehittyminen ja eri osaamisen hyödyntäminen

2.8 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Mukanaolo erityisesti KOKO:n matkailu- ja Venäjä -verkostoissa on ollut erityisen tärkeää. Osana matkailuverkoston toimintaa valmisteltiin erillistä ”Matkailueuro”-hanketta. Sen tavoitteena on luoda kestävä rahoituspohja matkailun kehittämiseksi kuntien rahoituspohjan pienentyessä. Hanke on toteutettu ja nyt valmistellaan jatkotoimenpiteitä yhdessä muiden toimijoiden/alueiden kanssa. Näitä ovat mm. Länsi-Lappi, Rovaniemi ja Kalajoki.

KOKORussia verkoston puitteissa erityisen maininnan ansaitsee pohjoisten KOKO-alueiden yhteistyön kehittyminen. Syntymässä on samanlainen tuloksekas toimintamalli ja yhteistyön syvyys kuin eteläisillä alueilla on Pietarin alueen osalta.

3. HANKKEEN HENKILÖSTÖ JA ORGANISAATIO

Mika Perttunen, ohjelmajohtaja
Erkki Oikarinen, Venäjä-koordinaattori
Elsi Riihelä, projektisihteeri

Lisäksi erillisiä pienempiä osioita KOKO-ohjelmaan ovat toteuttaneet Erkki Enkkelä, Tauno Korpela, Valerian Kundozherov, Kirsi Kuosku, Martti Määttä ja Hannu Virranniemi.

Elinkeinostrategian toteutuksessa käytettiin asiantuntijana Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuskeskusta, asiantuntijanaan YTT Yrjö Myllylä.

Hankkeen ohjausryhmän muodostivat Timo Halonen, Jukka Mikkonen, Heikki Nivala, Mika Riipi, Vesa Ronkainen, Harri Heiskanen, Mika Perttunen, Riikka Hanni, Toni Saranpää ja Ritva Kauhanen.

KOKO Foorumin kokoonpano on ollut seuraava: Mauri Aarrevaara, Timo Halonen, Kari Väyrynen, Jukka Mikkonen, Erkki Parkkinen, Mika Riipi, Olli-Pekka Salminen, Matti Heikkilä, Juha Kesälahti, Pekka Käsmä, Olavi Lehtiniemi, Panu Leinonen, Heidi Martin, Heikki Nivala, Tommi Gustafsson, Jouko Juntunen, Pentti Koskenranta, Miia Porkkala, Heikki Lehtiniemi, Jouko Virranniemi, Heikki Onnela, Jari Hentilä, Jari Luoma-Aho, Mika Perttunen, Toni Saranpää, Marko Varajärvi, Ritva Kauhanen ja Heikki Ojala.

4. RAHOITUS JA KUSTANNUSTEN TOTEUTUMINEN

	Budjetti	Toteuma	toteuma %
1) Palkkakulut + sivukulut	412 750	416 112,44	100,81
2) Ostopalvelut	99 000	101 322,93	102,35
3) Matkakulut	47 000	47 369,39	100,79
4) Toimisto- ja vuokrakulut	23 576	23 614,54	100,16
6) Muut menot	17 674	17 615,89	99,67
YHTEENSÄ	600 000	606 035,19	101,01

5. JULKISUUS JA TIEDOTTAMINEN

KOKO-ohjelman aluksi osana elinkeinostrategiaa tehtiin viestintäsuunnitelma, joko on toiminut koko ohjelman viestinnän ohjeistuksena. Viestintäsuunnitelma on tämän loppuraportin liitteenä yhdessä elinkeinostrategian kanssa.

6. OHJAUSRYHMÄN ARVIO HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOKSISTA VERRATTUNA ALKUPERÄISEEN HANKE-SUUNNITELMAAN

Ohjausryhmä on tyytyväinen hankkeen toteutukseen ja myös tuloksiin, kun otetaan huomioon ohjelman keskeytys sekä uuden, yli maakuntarajan ulottuvan yhteistyöalueen (Koillismaa ja Itä-Lappi) asettama kehittämishaaste.

7. SELVITYS HANKKEEN JATKOTOIMENPITEISTÄ JA TOTEUTUSVASTUUSTA

Pohjois-Pohjanmaan liitolta on saatu rahoitus Eurooppa 2014+Koillis-Suomi – hankkeelle, jonka puitteissa arvioidaan ohjelmakauden muiden hankkeiden ohella myös toteutettua KOKO-ohjelmaa. Samalla suunnitellaan tulevaa ohjelmakautta ja sen aikana toteutettavia hankkeita. Toteutusvastuu on Naturpolis Oy:llä.

Ohjelman aikana käynnistettiin useita hankkeita, jotka perustuivat ohjelmaan ja tehtyyn elinkeinostrategiaan. Kts. luku 8 Arviointiosuus ja siinä kohta 7.

8. ARVIOINTIOSUUS

1) Mitä käytännön toimenpiteitä hankkeessa on tehty alueen työpaikkamäärän kasvattamiseksi? Mitä toimenpiteitä on tehty nuorten työllistymisen edistämiseksi?

KOKO-ohjelmalla on tehty alueen kehittämisvalinnat, joiden avulla on pystytty keskittämään alueen kehittämisresurssit työpaikkamäärän kasvattamisen kannalta kaikkein tärkeimmille ja kestävimille toimialoille ja teemoille. Kyseessä on ollut pitkäjänteisen kehittämisohjelman tekeminen, minkä tulokset näkyvät usein vasta vuosien tai jopa vuosikymmenien jälkeen. Näin ollen ko. työtä tehdään nuorten ja jopa tulevien sukupolvien hyväksi.

2) Miten hankkeessa on edistetty aluerakennetta tukevia kehittämisvyöhykkeitä (Perämerenkaari, Oulu-Kainuu, Oulu-Kokkola sekä valtateihin 4 ja 20 perustuvat logistiikkakäytävät)?

Hanke teki tiiviistä kehittämistyötä Oulun (esim. lentoyhteyshanke) ja Lapin kanssa erityisesti matkailussa. Myös kaivostoiminnan sekä puu- ja muun logistiikan kehittäminen tuki kehittämisvyöhykkeiden syntymistä. Kahden seutukunnan yhteistyön tavoitteena oli myös merkittävän edunvalvonta- ja kehittämisvyöhykkeen synnyttäminen kahden maakunnan alueelle.

3) Miten hanke on vahvistanut maakuntaidentiteettiä ja/tai paikalliskulttuuria?

KOKO-ohjelma perustui elinkeinostrategiassa kirkastettuun alueen omaan visioon: Pohjoisen luottamuksen, luonto-osaamisen ja perheyrittäjyyden menestystarina. Se pohjautuu pohjoiseen paikalliseen kulttuuriin, jossa luonto ja perheyrittäjyys muodostavat menestyksen kulmakivet. Esimerkiksi matkailu- ja luonnontuotteet vahvistavat paikallista identiteettiä. Ohjelman aikana käynnistettiin myös ns. White road –hanketta, jonka avulla kehitettäisiin Oulusta Viinaan asti rakentuvaa alueen historiaan ja kulttuuriin pohjautuvaa väylää.

4) Mitkä ovat hankkeen keskeisimmät toimenpiteet osaamisen ja/tai kansainvälisyyden lisäämiseksi?

Hanke käynnisti osaamisstrategiatyön kahden maakunnan alueella. Strategian mukaisesti kansainvälinen matkailu on alueen tulevaisuuden suurin mahdollisuus ja sen kansainvälisen mallin rakentaminen jatkui osana hanketta. Lähialueyhteistyö loi hankkeen aikana merkittävän uuden mahdollisuuden kaupallisille ja muille palveluille.

5) Miten energia- ja luonnonvaratalouden kehittäminen hankkeessa on huomioitu?

Esimerkiksi kaivostoiminta on alueen vahvuusalue. Hankkeessa selvitettiin kaivostoiminnan energiahuollon hoitamista bioenergialla. Puulogistiikan kehittämisellä taas autettiin merkittävästi puuraaka-aineen saamista uusiutuvan energian raaka-aineeksi.

Ohjelman puitteissa valmisteltiin Tuottava maaseutu –hanke. Siinä keskeisenä tavoitteena on erityisesti maidontuotannon turvaaminen alueella sekä maatalojen johtamisen kehittäminen sekä sukupolvenvaihdosten edistäminen.

6) Hankkeen esiin nostamat uudet kehittämisteemat, –kohteet ja ideat?

- Matkailun nostaminen uudelle tasolle paikallisten luonnontuotteiden avulla.
- Phytoremediation eli pajun lyhytkiertoviljely vesienpuhdistukseen ja biomassan kasvattamiseen.
- Petäjälammen alueen ekologinen tarkastelu.
- Kansainvälisen matkailun uusi organisointimalli
- Matkailueuro
- Koillis-Suomen logistiset yhteydet osana Barentsin alueen liikenneverkkoja, mm. Mustavaaran rata ja Koillisväylän huomioiminen.

7) Luettele hankkeesta syntyneet jatkohankkeet mm. hankkeen budjetti, rahoituskanavat?

- Tuottava maaseutu
- TIE – Taivalkosken innovatiiviset energiaratkaisut
- FIT – Future on the International Tourism
- Lentoyhteyksien ja matkanjärjestäyhteistyön kehittämishanke
- Matkailueuro
- Eurooppa 2014+ Koillis-Suomi, 50 000 €, PP-liitto
- Koillismaan luonnontuote- ja matkailualan esiselvitys
- Kuusamo Lapland -alueen matkailuviennin koordinointi
- Kansainvälistyvän matkailuelinkeinon vaikuttavuuden lisääminen matkailu- ja aluekehityksessä Kuusamossa

8) Olisitteko kaivanneet Pohjois-Pohjanmaan liitosta asiantuntija-apua

- Kyllä mahd. ei
- a) ohjausryhmänjäsenenä MKR –hankkeessa/ohjelmassa
- b) hankkeiden (EAKR, FP7 ym.) suunnittelussa
- c) ohjausryhmätyöskentelyssä

d) muussa, missä?

9) Jos hankkeelle asetetut tavoitteet eivät toteutuneet, niin kerro merkittävimmät syyt epäonnistumiseen

16(16)

Valtioneuvoston päätös KOKO-ohjelman valtakunnallisesta keskeyttämisestä kesken ohjelmakauden esti täysin pitkäjänteisimpien tavoitteiden saavuttamisen KOKO:n avulla.